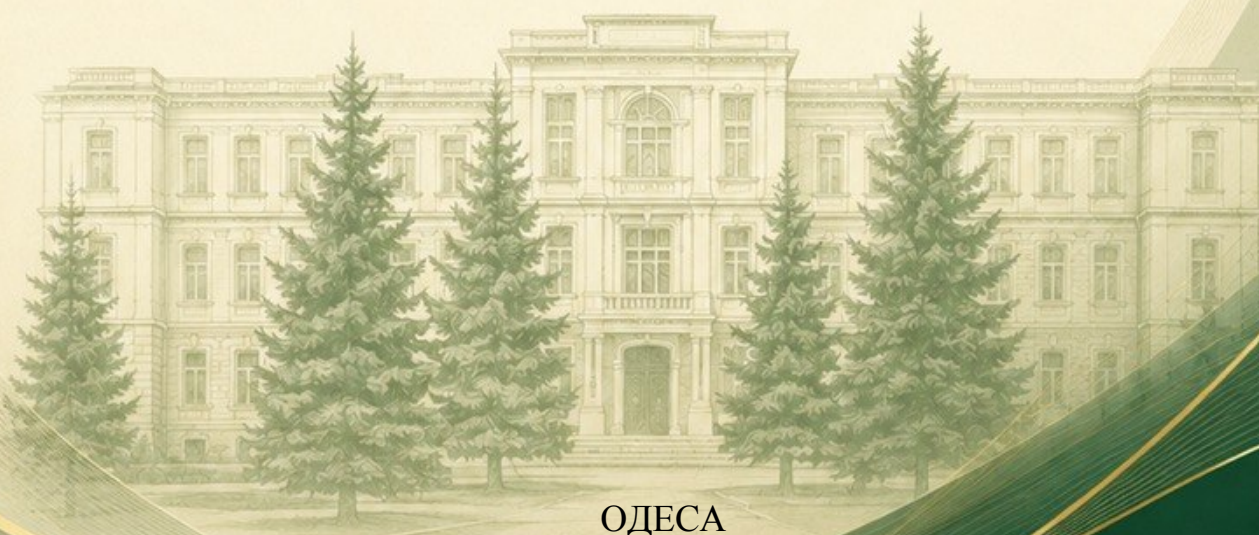

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
У МЕЖАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ)
6 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/Zbarska2026>

УДК: 378:159.955:376.37

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Листопад Олексій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Форосян Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

«Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання»: збірник матеріалів конференції у межах всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (стажування). Одеса : Університет Ушинського, 2026. 167 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвячені актуальним питанням трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти, упровадженню інноваційних підходів, методів і технологій навчання, а також сучасним практикам у спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні.

У представлених матеріалах науковці висвітлюють теоретичні й практичні аспекти модернізації освітнього середовища, розглядають ефективні форми організації навчання у ЗВО, аналізують можливості застосування інноваційних педагогічних технологій та окреслюють сучасні підходи до роботи в умовах спеціальної й інклюзивної освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

професійної підготовки викладача та гармонійного поєднання традиційних і цифрових методів навчання.

Список використаних джерел:

1. Урум Г.Д., Олефір О.І., Болдарєва О.М. Використання міжнародних онлайн-платформ для навчання математики «Актуальні питання у сучасній науці» No3(45) ISSN 2786-6300Print. С.2172-2190. Київ–2026. <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/issue/view/459/562>
2. Семеніхіна О., Друшляк М. Типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору. Фізико-математична освіта. 2022. Т. 35, № 3. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2022-035-3-009>.
3. Бойко А., Гетманюк О., Громяк М. Використання GeoGebra у процесі навчання дисциплін математичного циклу. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. 2025. Вип. 31. С. 16–20. DOI: <https://doi.org/10.32626/2307-4507.2025-31.16-20>.
4. Томашук О., Самусенко П., Лещинський О., Ілічева Л. Методика формування поняття границі послідовності у студентів закладів вищої освіти. Фізико-математична освіта. 2024. Т. 39, № 2.
5. Морзе Н. В. Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2024. № 16.

ФРОЛЕНКОВА Надія Олександрівна

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ

У сучасних умовах розвитку освіти в Україні особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності в інклюзивному середовищі.

У вітчизняній педагогічній науці ґрунтовно опрацьовано широкий спектр проблем, пов'язаних із професійною діяльністю педагогів, що відображено у працях О. Дубасенюк, І. Зязюна, Т. Поніманської, Л. Рибалко, В. Семиченко та інших учених. Особливості фахової підготовки майбутніх вихователів, а також шляхи формування їхньої готовності до професійної діяльності в закладах дошкільної освіти висвітлено у наукових розвідках Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Л. Зданевич, Н. Гавриш, І. Дичківської, К. Крутій, Н. Лисенко та ін. З огляду на те, що інклюзивна освіта постає одним із ключових викликів сучасності, особливої значущості набувають наукові напрацювання В. Бойко, Т. Бондар, В. Бондара, А. Колупаєвої, І. Кузави, Т. Цегельник, З. Удич та інших.

У сучасному науковому дискурсі проблему формування професійної готовності майбутніх вихователів до роботи в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти розглядають як міждисциплінарну та багатовимірну. Її обґрунтовано положеннями теорії інклюзивної освіти, яка передбачає залучення дітей з особливими освітніми потребами до загального освітнього простору на засадах рівності, доступності та недискримінації [6; 8; 9].

Аналіз сучасних досліджень Т. Борокхвіної, О. Капустіної, Т. Цегельник, Н. Дятленко та ін., доводить, що інклюзивна освіта в дошкільному середовищі виступає важливим чинником соціалізації та розвитку дітей, а також формування толерантного суспільства. Зокрема, у їх працях підкреслено позитивний вплив інклюзивної дошкільної освіти на навчання, виховання й подальшу соціальну інтеграцію дітей [1; 3; 12; 13]. Погоджуємося із думкою Л. Маляр та Г. Шикітки щодо інклюзії в умовах дошкільної та початкової освіти, де вона виступає як принцип і як концепція; модель освіти і форма інтеграції; процес визнання із збільшення участі; приналежність до спільноти, можливість у часті; соціокультурна технологія тощо [8, С. 64].

Проблему професійної підготовки майбутніх вихователів до інклюзивної діяльності продовжують активно розкривати у науковій періодиці. Так, Г. Косарева обґрунтовує теоретичні засади формування інклюзивної компетентності як складової професійно-особистісної готовності педагога, виокремлюючи її структурні компоненти та критерії сформованості [5, С. 330].

І. Малишевська та Г. Чирва вважають необхідною підготовку поліфункціональних педагогічних фахівців, здатних до професійної діяльності в умовах якісно нового освітнього соціокультурного простору, визначивши необхідною умову розроблення освітньої стратегії, спрямованої на удосконалення фахової діяльності вихователів закладів дошкільної освіти, з урахуванням інклюзивних тенденцій світового освітнього простору та переваг національної системи освіти [7, С. 98]. Авторами наголошено на необхідності системного вдосконалення підготовки педагогічних кадрів відповідно до вимог інклюзивного освітнього середовища.

Важливим аспектом є визначення сутності інклюзивної компетентності вихователя. У праці В. Дем'яненко та О. Касьянкової, інклюзивна компетентність охоплює знання про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами, уміння організовувати інклюзивне середовище та здійснювати педагогічний супровід [4]. У контексті професійної діяльності вихователя в інклюзивних групах дослідники М. Буйняк та А. Олійник підкреслюють необхідність володіння сучасними педагогічними технологіями, здатності до планування індивідуалізованого навчання та використання ефективних стратегій взаємодії з дітьми [2, С. 16].

У наукових розвідках В. Мельник та Т. Лесіної, створення толерантного освітнього середовища виступає як важлива складова професійної готовності вихователя. Авторами доведено, що якісна підготовка майбутніх педагогів є

передумовою ефективного впровадження інклюзії та забезпечення психологічного комфорту всіх учасників освітнього процесу [6, С. 42].

Дослідження Н. Дятленко, А. Гончаренко та їх співавторів, дозволяє зробити припущення, із яким ми погоджуємося, що успішність інклюзивної освіти безпосередньо залежить від рівня підготовленості педагогів, їхнього позитивного ставлення до інклюзії та практичного досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [13].

Ураховуючи сучасні дослідження, формування готовності до роботи в інклюзивних групах розглядають як складний, багаторівневий процес, що передбачає інтеграцію теоретичних знань, практичних умінь і особистісних якостей, а також як інтегративне утворення, яке охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-практичний та рефлексивний компоненти. Визначають теоретичні підходи до підготовки вихователів, враховуючи організаційно-методичні умови інклюзивної освіти: формування інклюзивних цінностей, нормативно-правове забезпечення, професійна взаємодія між учасниками освітнього процесу та підвищення рівня професійної компетентності педагогів.

Отож, узагальнення наукових джерел дозволяє виокремити провідні теоретичні підходи до формування професійної готовності майбутніх вихователів до роботи в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти: компетентнісний, особистісно орієнтований, діяльнісний, системний та інклюзивний. Їх інтеграція забезпечує формування цілісної професійної позиції майбутнього фахівця, здатного ефективно працювати в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Одним із провідних підходів розглядаємо **компетентнісний**, який орієнтує освітній процес на формування інтегрованих професійних компетентностей, серед яких особливе місце посідає інклюзивна компетентність вихователя. Компетентнісний підхід почасти обґрунтовано у працях Н. Антошик, Н. Бібик, І. Зязюна, О. Мартинчук, О. Пометун та ін. Зокрема, у наукових працях М. Буйняк [2], О. Касьянкової [4], Г. Косаревої [5] та І. Ніколенко [9] наголошено на необхідності розвитку інклюзивної компетентності вихователя, яка включає знання про особливості розвитку дітей з ООП, уміння організовувати інклюзивне освітнє середовище, здійснювати індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, а також здатність до ефективної взаємодії з батьками та фахівцями супроводу.

Не менш вагомим є **особистісно орієнтований підхід**, який передбачає урахування індивідуальних особливостей як дітей, так і самих здобувачів освіти. **Особистісно орієнтований підхід**, обґрунтовано у вітчизняних (І. Беха, Г. Васяновича, С. Вітвицької, О. Дубасенюк, О. Савченко, С. Сисоевої та ін.) та закордонних дослідженнях (А. Маслоу, К. Роджерс й ін.). Так, у гуманістичній психології К. Роджерса передбачено визнання унікальності кожної особистості, розвиток емпатії, толерантності та ціннісного ставлення до різноманітності

[10]. У контексті підготовки майбутніх вихователів цей підхід сприяє розвитку емпатії, толерантності, гуманістичних цінностей і позитивного ставлення до різноманітності, що є основою успішної професійної діяльності в інклюзивному середовищі [6].

В основі **діяльнісного підходу**, представленого у працях Т. Дуткевич, О. Запорожця, Г. Костюка, І. Малишевської, Л. Шелестової та ін., закладено ідею формування професійної готовності через активну діяльність, що забезпечує набуття практичного досвіду роботи, зокрема й у інклюзивному середовищі. **За діяльнісного підходу** відбувається формування практичних умінь і навичок через активне залучення студентів до різних видів професійно спрямованої діяльності, що може бути реалізовано через практичну їх підготовку, моделювання педагогічних ситуацій, кейс-методи, тренінги, які дозволяють майбутнім вихователям набути досвіду роботи в умовах, максимально наближених до реальних.

Важливого значення набуває **системний підхід**, який забезпечує цілісність і взаємозв'язок усіх компонентів професійної підготовки. Так, О. Дубасенюк досліджено системний підхід у професійній педагогічній освіті; І. Богдановою розроблено системно-структурний підхід у професійно-педагогічній підготовці, наголошуючи на цілісності системи; О. Власенко розроблено практичне застосування системного підходу; В. Ковальчук здійснено аналіз цілісності педагогічної системи; Р. Клоповим обґрунтовано системний підхід як методологію підготовки фахівців; В. Семиченко вивчено ідею цілісності професійної підготовки; Л. Хомич розкрито систему психолого-педагогічної підготовки педагога [11] та ін. **Системний підхід** дозволив визначити процес професійної підготовки як цілісну систему взаємопов'язаних компонентів, що забезпечують формування готовності до інклюзивної діяльності.

Інклюзивний підхід визначає ціннісні орієнтири професійної діяльності педагога. Його висвітлено у працях В. Бондара, Н. Гордієнко, В. Дем'яненко, Н. Дятленко, А. Колупаєвої, О. Касьянкової, І. Малишевської, О. Таранченко та ін. Водночас **інклюзивний підхід** ґрунтується на принципах рівності, доступності освіти, недискримінації, поваги до людської гідності та прийняття різноманітності, що визначає ціннісні орієнтири професійної діяльності вихователя. Реалізація цього підходу у процесі підготовки майбутніх вихователів передбачає формування готовності працювати з різними категоріями дітей, створювати безпечне та підтримувальне освітнє середовище.

Узагальнення визначених підходів дає змогу стверджувати, що ефективне формування професійної готовності майбутніх вихователів до роботи в інклюзивних групах можливе за умов їх комплексного поєднання. Це сприяє не лише засвоєнню необхідних знань та вмінь, а й розвитку професійно значущих якостей особистості, що забезпечують успішну реалізацію інклюзивної освіти.

Таким чином, теоретичні підходи до формування професійної готовності майбутніх вихователів виступають методологічною основою модернізації

педагогічної освіти, спрямованої на підготовку конкурентоспроможного, мобільного та соціально відповідального фахівця, здатного ефективно працювати в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Борокхвіна Т. Інклюзивна освіта: генезис і основні принципи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*, 2018. Вип. 2. С. 164–169. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.18.2.22>

2. Буйняк М. В., Олійник А. С. Дослідження інклюзивної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2024. Вип. 23. С. 16–25 DOI: <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2024-23.16-25>

3. Капустіна О. І. Сутність понять «інклюзія», «інклюзивна освіта», «інклюзивне освітнє середовище». *Теорія і методика професійної освіти*, 2024. С. 123–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/>

4. Касьянова О. М., Дем'яненко В. І. *Інклюзивна компетентність вихователів закладів дошкільної освіти: теорія і практика формування. Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), 2025. 50 (4). С. 431–442. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4\(50\)-431-442](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4(50)-431-442)

5. Косарева Г. В. Основи формування інклюзивної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Педагогічні науки*, 2014. Вип. 65. Том 1. С. 330–335. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/2646> (дата звернення: 13.05.2026).

6. Лесіна Т. М., Мельник В. О. Створення толерантного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. *Наша школа: науково-практичні студії*, 2023. № 2. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.61339/2786-6947.2023.2.289571>

7. Малишевська І. А., Чирва Г. М. Педагогічна діяльність вихователя в умовах інклюзивної дошкільної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2020. Вип. 1(3). С. 97–102. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(3\).2020.204149](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(3).2020.204149)

8. Маляр Л. В., Шикітка Г. В. Інклюзія в умовах дошкільної та початкової освіти. *Український педагогічний журнал*, 2022. № 1. С. 63–69. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-1-63-69>

9. Ніколенко І. О. Організація інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, розвиток професійних компетентностей вихователів, асистентів вихователів. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 2025. 1(26), С. 124–138. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i26.281>

10. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 436 с. URL: https://eprints.zu.edu.ua/13273/1/mono_osob_orient_osvita.pdf (дата звернення: 13.05.2026).

11. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 308 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/5853> (дата звернення: 13.05.2026).

12. Цегельник Т. М. Особливості професійної діяльності майбутніх вихователів в умовах інклюзивних груп закладів дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*, 2022. Вип. 50. Т. 2. С. 111-116 DOI: <https://doi.org/10.32782/26636085/2022/50.2.23>

13. Diatlenko N., Goncharenko A., Smolnykova H., Sabol D., Kocherga O. Alacrity of preschool teachers to work in inclusive groups. *International Journal of Criminology and Sociology*, 2021, Vol. 10, P. 139-148. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36473> (дата звернення: 13.05.2026).

ХОЛТОБІНА Олександра Устинівна

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В ДОШКІЛЬНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР – ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

У впровадженні державної політики України в галузі дошкільної освіти уряд зосереджує свої зусилля на формуванні сучасного, якісного, доступного та інклюзивного освітнього середовища. На меті цих дій є задоволення потреб як дітей, так і сучасного суспільства. Реформа системи дошкільної освіти є одним із ключових пріоритетів влади [4; 1].

Освітній процес у закладах дошкільної освіти зазнає трансформацій, зосереджених на забезпеченні безпечного освітнього середовища (укриття) та індивідуалізації навчання. Ключові зміни включають активне впровадження цифрових технологій у взаємодію з дітьми та їхніми батьками, застосування гнучких підходів до навчання та оновлення освітнього простору відповідно до сучасних потреб.

Сучасні тенденції в дошкільній освіті спонукають до пошуку нових підходів до розвитку особистості дитини. Це питання стає актуальним через запити суспільства, яке очікує людину із новим баченням світу, власним життєвим планом, впевнено реагувати на історичні виклики. Саме дошкільний етап відіграє ключову роль у формуванні дитини як суб'єкта, здатного до творчого життєвого самовираження [2, с. 94].

Цифрова трансформація дошкільної освіти полягає у впровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі дошкільця, що сприяє розвитку теоретичних і практичних навичок через поєднання традиційних методик із цифровим інструментарієм. Цей процес включає формування цифрової компетентності у педагогів щодо створення інтерактивного освітнього середовища, використання таких спеціалізованих

Фроленкова Надія Олександрівна Теоретичні підходи до формування професійної готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до роботи в інклюзивних групах	85
Холтобіна Олександра Устинівна Цифрова трансформація в дошкільній освітній простір – виклик сьогодення	90
Черних Даріко Абесаломівна Імерсивні технології у початковій математичній освіті: візуальні новели та доповнена реальність як засоби формування геометричних уявлень	92
Черненко Наталія Миколаївна Стратегії підготовки магістрів педагогічних спеціальностей в умовах сучасних викликів та ризиків	97
Шкороподо Олександр Сергійович Інноваційні технології навчання фізики як інструмент управління якістю освітнього процесу	100
Шурман Маргарита Іванівна Сучасні технології та їх впровадження на уроках НУШ	103
Секція 2 : Сучасні практики в спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні	
Бичкова Світлана Сергіївна Окремі питання захисту права власності в контексті реформування цивільного законодавства України	107
Бойко Ганна Анатоліївна Роль мотивації в самостійній роботі з формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх інженерів	109
Бойко Світлана Петрівна Логопедичний супровід дітей старшого дошкільного віку із знм як чинник їхнього соціального становлення в умовах інклюзивної групи	111